

Editorial

Bru Laín i Albert Sales

Les migracions —els moviments demogràfics pels quals una o diverses persones es desplacen geogràficament de forma més o menys permanent— no són un fenomen nou. Des de fa milers i milers d’anys, les persones s’han mogut d’un país a un altre o han canviat de ciutat, regió o fins i tot de continent per motius diversos: desplaçaments forçats per canvis climatològics, per motius relacionats amb la cerca d’aliment, per fugir de conflictes bèl·lics i civils o de persecucions, per trobar un lloc més segur on viure o treballar, etcètera. Actualment tendim a pensar que es donen més processos migratoris que abans i que, a causa de la globalització, ara hi ha moltes més persones que abans que canvien d’emplaçament. La història ens demostra, però, que de migracions (tant de “qui va” com de “qui ve”) sempre n’hi ha hagut i que el que canvia és, més aviat, la concepció que en tenim. Així, per exemple, durant les dues primeres dècades del segle XX, els moviments migratoris eren percebuts d’una manera molt diferent i de forma més “natural” o “justificada” que ara, atès que, entre altres raons, el passaport —el requisit formal i administratiu que ens acredita formalment com a persona migrada— és un invent posterior al 1918 motivat pels grans desplaçaments poblacionals causats per la Primera Guerra Mundial.

Avui en dia, però, la concepció que tenim d’aquest fenomen és substancialment diferent i, malauradament, força més negativa. Associem la migració i, sobretot, la immigració (persones “que venen”) a persones que pretenen accedir “al nostre” país per necessitats econòmiques. En aquest sentit, les traves administratives, com el passaport, i les regulacions jurídiques, com ara les normatives europees en matèria d’acollida, ens semblen d’allò més “normals”, perquè la lògica imperant dicta que “aquí no hi cabem tots”.

Però oblidem que, actualment, hi ha més de 2,5 milions d'espanyols i espanyoles vivint a l'estranger (més de mig milió tenen entre 20 i 34 anys) i que, només l'any 2017, prop de 80.000 van haver d'emigrar per buscar un futur (millor). És la mateixa situació, però vista des d'una doble i contradictòria moral.

En definitiva, cada vegada més tant l'opinió pública com les directrius jurídiques nacionals i internacionals tendeixen a culpabilitzar les persones migrades de la seva (mala) sort i els exigeixen, com a conseqüència, que demostrin la seva situació de vulnerabilitat per tal de valorar si són mereixedores que se'ls respectin els drets que tenen, com el de la lliure circulació, per exemple. Tot i això, amb aquest "tràmit" no acostuma a haver-n'hi prou per regularitzar la situació de les persones novingudes que, en la immensa majoria de casos, i malvivint "de tràmit en tràmit", acaben engrossint la llista de col·lectius més exclosos i vulnerables de les nostres societats. Per posar fi a aquesta situació, el maig del 2020 es van fer públiques diverses iniciatives ciutadanes arreu d'Europa per exigir la regularització extraordinària de totes les persones que es trobaven en territori europeu en una situació irregular des del punt de vista administratiu.

En el cas de l'Estat espanyol, la campanya "Regularització ja" va aplegar fins 900 organitzacions i entitats de tot tipus en la reivindicació de concedir permisos de treball i de residència als prop de 600.000 veïns i veïnes que es calcula que viuen en situació d'irregularitat administrativa a casa nostra. Entre altres arguments, aquesta campanya denunciava que, durant la pandèmia, una bona part de les tasques imprescindibles i necessàries per al sosteniment

de la societat les acomplien persones d'origens diversos que, paradoxalment i injusta, es trobaven en una situació d'extrema exclusió i vulnerabilitat a causa de la seva situació administrativa.

Mentre es reproduïen eslògans com que "Ningú quedi enrere", les desigualtats i les injustícies provocades pel sistema de control migratori es van fer visibles des del primer moment del confinament, ja a l'inici del març del 2020. L'atur oficial registrat és el problema del qual tothom parla, però el drama de veritat ni tan sols apareix als diaris. L'aturada de l'economia informal, els abusos als quals estan sotmesos bona part dels treballadors i treballadores migrats que hi treballen i la seva consegüent indefensió jurídica, econòmica i laboral van ser el primer símptoma, i el més dramàtic, de l'impacte desigual que ha suposat la nova crisi per a milers i milers de persones. La pandèmia de la covid-19 i les dràstiques mesures socials i econòmiques per contenir-la han contribuït a fer més evident que mai que hi ha persones que caminen pel carrer amb por que les aturi la policia simplement pel seu aspecte físic, que no tenen una cobertura sanitària completa, que no poden acollir-se a un ERTO o que no tenen dret a que se'ls continuï pagant, en negre, part del sou que rebien, que no poden aspirar a cap protecció social perquè administrativament no existeixen, que no poden votar, que no poden accedir a un habitatge en condicions, etcètera.

Aquestes i altres problemàtiques associades a la migració es fan paleses sobretot en l'espai urbà, és a dir, allà on les contradiccions del sistema i les seves conseqüències es materialitzen i prenen forma d'una forma explícita i vivencial. Així, les migracions i el context social, econòmic

i polític en què tenen lloc influeixen d'una manera determinant en la realitat social de les ciutats i, de fet, contribueixen a donar-los forma i a fer que siguin com són. És per això que hem cregut que era més que necessari dedicar aquest número de la revista *Barcelona Societat* a la qüestió de les migracions i a les múltiples expressions que prenen en el marc de la ciutat: és a dir, a pensar les migracions i els processos migratoris des de la ciutat i en la ciutat. En aquest sentit, i atès que és una qüestió de molta actualitat i transcendència, hem vist necessari abordar, en primer lloc i des d'una perspectiva àmplia, l'anomenada *crisi dels refugiats* i el marc que imposen a les ciutats les diverses normatives europees i espanyoles a l'hora de gestionar l'arribada de persones refugiades i immigrants. La Mediterrània s'ha convertit en un cementiri al qual la llei europea i els equilibris geoestratègics no fan sinó enviar més i més cadàvers. També hem volgut analitzar com les crisis, tant la financera del 2008 com l'actual motivada per la covid-19, impacten en els moviments migratoris i en els patrons residencials de la nostra ciutat, la qual, alhora que atrau molta població, també n'expulsa a d'altres indrets. Així mateix, i més enllà de la crisi actual, ens hem volgut fixar especialment en quina és la situació de les dones migrades que treballen en l'àmbit domèstic, tant pel que fa a les seves condicions de vida com a la seva realitat sociolaboral, atès que aquest és un dels col·lectius més vulnerables dins la ciutat i, consegüentment, és un bon indicador per conèixer la realitat de la immigració i de com hi responen les administracions públiques. També creiem que és important preguntar-nos per la situació dels joves menors estrangers no acompanyats, ja que s'estan convertint en la diana dels discursos d'odi i en un dels temes que més crida l'atenció de la premsa i de les forces

populistes. És important, doncs, analitzar amb calma, serenor i rigor el fenomen de les persones menors a la nostra ciutat i preguntar-nos per la seva situació i el seu futur. En una línia similar, no volíem oblidar la qüestió dels CIE, els centres d'internament d'estrangers, que malauradament priven de llibertat i vulneren els drets més fonamentals d'un bon grapat de habitants de la ciutat de Barcelona. Així mateix, hem cregut que era interessant analitzar com entoma el teixit associatiu i veïnal, en general, el fenomen de la immigració i com, mitjançant la pràctica quotidiana de la paraula i de la construcció de discurs, es generen imaginaris col·lectius molt determinats envers les persones immigrades i els col·lectius que aquestes persones integren.

També ens ha semblat rellevant estudiar alguns casos concrets de polítiques públiques o de projectes socials més concrets i específics que, d'una manera o altra, s'ocupen de qüestions més focalitzades, però no per això menys importants. En primer lloc, ens hem preguntat quins són els mecanismes juridicolaborals de què disposa la ciutat de Barcelona per aconseguir que les persones en situació administrativa irregular puguin accedir al món laboral, la veritable porta d'entrada a la ciutadania plena i a la consecució dels drets més bàsics. La ciutat de Barcelona fa anys que ha posat en marxa diversos programes en aquest sentit i, per tant, cal preguntar-se fins on han arribat, què han aconseguit i què els resta per fer d'ara endavant. Atès que les discriminacions que pateixen moltes persones per raó de la seva pell o del seu origen són múltiples i complexes, volem aportar algunes dades i informacions de com és aquest fenomen a Barcelona i hem volgut analitzar quina és la tasca i els objectius de l'Observatori de les

Discriminacions de la ciutat. Amb molta vinculació amb aquest punt, hem cregut que era rellevant analitzar quina és l'anomenada "Estratègia antirumors", una política d'èxit a la ciutat que té més de deu anys d'història i que s'ha convertit en un referent nacional i internacional a l'hora de combatre els estereotips envers les persones migrades i els seus i les seves descendents. Els rumors, interessats o no, són l'avantsala de discursos i actituds racistes i amb un gran poder de propagació i, per tant, són una font de preocupació no només per a l'Administració pública sinó per al conjunt de la ciutadania organitzada que compon aquesta xarxa. En darrer lloc, hem encreuat un dels problemes més importants de la nostra ciutat, l'habitatge, amb el fenomen de la immigració i ens preguntat fins a quin punt les persones nouvingudes, pel simple fet de tenir un nom o un cognom d'origen estranger, pateixen més exclusió del mercat d'habitatge a la ciutat.

Per falta d'espai, és impossible tractar totes les problemàtiques, tots els fenòmens i totes les qüestions relacionades amb les migracions en un sol número de *Barcelona Societat*. No obstant això, aquesta limitació no ens ha impedit de tractar les qüestions que hem considerat més destacades a l'hora d'analitzar aquest fenomen: política migratòria i refugiats, joventut, dones treballadores, repressió juridicopolicial, habitatge i un llarg etcètera. Aquest número de la revista *Barcelona Societat* aporta informacions rellevants i reflexions ponderades al voltant d'aquestes qüestions. L'objectiu d'aquest número, però, no és tant resoldre d'una tacada totes aquestes problemàtiques sinó, més aviat, ajudar-nos a comprendre'n la dimensió urbana i, des d'aquest punt de partida, contribuir a buscar-hi solucions. Bona i profitosa lectura.